

MEDKULTURNI VIDIKI ČUSTEV

Kaja Kokelj – Seminarna naloga
pri predmetu Čustva in
spoznanje

Študijsko leto 2013/14

- Uvod
- Prepoznavanje in izražanje emocij
- Doživljanje čustev v različnih kulturah
- Zgodovinsko specifična čustva
- Zaključek

- Čustva □ osrednji del našega doživljanja, zato cilj mnogih medkulturnih raziskav

Konstruirajo se na podlagi interakcije 4 dejavnikov:

1. Organizma: fiziološki vidik
2. Osebnosti: psihološki vidik
3. Kulture: antropološki vidik
4. Družbene strukture: sociološki vidik

Poleg biološke kategorije je razvoj in izražanje čustev odvisno tudi od družbenega in kulturnega okolja.

Raziskovanje čustev

- Sokrat, Freud, Darwin, Erikson, Piaget, Bowlby ...
- Sredina 70ih let: Tomkins, Ekman in Izard □
obstaja določeno število »osnovnih« emocij, ki so univerzalna preko različnih kultur

jeza, gnus, strah, veselje, žalost in presenečenje

Obstoj univerzalnih čustev

- Kulture, ki še niso uporabljale pisave
- Ljudje, ki so slepi od rojstva

<http://www.youtube.com/watch?v=5G6ZR5IJgTI&list=PL85046FEB3077AF8D>

Obstoj univerzalnih čustev

Kljub obstoju univerzalnih čustev pa se kulture med seboj razlikujejo glede njihovega izražanja ter kulturnih pravil povezanih z njimi.

Prepoznavanje in izražanje emocij

- Pri obraznih izrazih in doživljanju kompleksnih čustev se pojavljajo razlike med kulturami □ obraznih izrazov se naučimo s posnemanjem in so zato odvisni od naših subjektivnih izkušenj
- Izkušnje izvirajo neposredno iz okolja □ kulture
- Primer naučenih obraznih izrazov: Japonska □ žene samurajev se smehljajo, ko izgubijo moža

Prepoznavanje in izražanje emocij

- **Individualistične kulture**: izrazi čustev so daljši in intenzivnejši, posamezniki čustva, ki so povezana z njihovimi cilji in stališči brez zadržkov izražajo
- **Kolektivistične kulture**: pogosteje izražajo simpatijo, spoštovanje in sram
- Primer: eksperimenti z japonskimi in ameriškimi študenti

Doživljanje čustev v različnih kulturah

- Veliko kultur čustva “somatizira”
- O njih govorijo, kot da bi šlo za dogajanje v ali na njihovem telesu. Pri tem pogosto omenjajo dele telesa, ki jih redko sploh zaznavamo (npr. jetra) ali pa dele telesa, ki jih dostikrat občutimo (npr. vrat ali trebuh).

Primeri:

Ljudstvo Chewong □ emocionalna stanja izražajo tako, da jih prenesejo na jetra. Tako npr. rečejo, da so »njihova jetra dobro« kadar se dobro počutijo, ali pa »moja jetra so majhna« kadar so osramočeni.

Pleme Ommura □ notranja stanja (emocije) razumejo kot nekaj nevarnega, nepredvidljivega in asocialnega. Čustvovanje povezujejo celo s čarovništvom.

Ljudstvo Elema □ vse emocije in želje pripisujejo jetrom. Verjamejo, da je desna stran organa izvor dobrote in socialnosti, leva pa jeze in asocialnosti

Veselje (SREČA)

Indija: opravljanje dolžnosti do družine in družbe

Britanci: nadzor nad življenjem.

Nemci: doseganje ciljev, svoboda, avtonomija in hedonizem

Južnoafričani: mir, uravnoteženo emocionalno in mentalno stanje, dobri medosebni

Muslimanske kulture: zadovoljstvo na delu, versko udejstvovanje ter urejen zakonski stan

Uganda: odsotnost bolečine in skrbi

Jeza

Uganda: umik iz situacije, jok □ redko agresivno vedenje (uboj)

Amerika: predvsem pri agresivnem vedenju

Eskimi: ne izražajo jeze, ampak tudi ne doživljajo in nimajo besednega izraza zanje (najbližja beseda pomeni »otročji«).

Razlike v besednjakih: angleški jezik razlikuje med jezo, besom in gnevom, Malajci pa vse tri emocije obravnavajo kot eno.

Pri nekaterih kulturah se pojavlja nezmožnost razlikovanja med žalostjo in jezo. Jeziki nekaterih afriških plemen uporabljajo za ti dve emociji celo isto besedo.

Specifična čustva

Če predpostavimo, da so čustva kulturno in zgodovinsko pogojena, se zdi smiselno, da se pojavljajo tudi specifična čustva, značilna le za določene kulture ali za določena zgodovinska obdobja.

Specifična čustva

- Liget
- Fagu
- Metagu
- Nachus
- Verguenza ajena
- Lek
- Litos
- Sungkhan
- Amae

Zgodovinsko specifična čustva

Čustva in čustvena stanja se med seboj razlikujejo glede na več značilnosti.

Harré (1986) izpostavlja predvsem štiri, ki so se spreminjale skozi čas in znotraj posameznih kultur določenega časa:

- besednjak,
- socialno prepoznano izražanje emocij,
- percepcija relevantnih objektov, ljudi, stanj in dogajanj
- lokalne značilnosti družbene morale.

Nobena izmed teh značilnosti ni ostajala enaka skozi vsa zgodovinska obdobja.

Tako so se tekom zgodovine pojavljale nove emocije, nekatere pa so izginjale

Primer: melanholija

- Hipokrat in Galen: melanholija = presežek žolča
- velik del srednjeveške moralne psihologije, izredno pomembna pa tudi v klinični psihologiji 17. stoletja
- melanholija je najprej pomenila bolezen, nepravilno delovanje telesa, ki se kaže v spremenjenem umu
- Ficino loči med neprimerno melanholijo (atra bilis) in primerno melanholijo (candida bilis), njegovo poimenovanje pa kaže na to, da naj bi bila ta bolezen posledica biokemičnega neravnovesja v telesu (presežek žolča).
- kasneje (v 12. in 13. stoletju) melanholije niso več obravnavali kot bolezen, ampak kot temperament. Kljub temu pa ni povsem zgubila negativne konotacije patologije.
- Kasneje: acedio = anksioznost srca (utrujenost, brezp, žalost) □ povezovanje z lenobo

Zaključek

Medkulturna obravnava čustev razkrije, do kakšnih spontanih, nehotenih zapletov in nerazumevanj lahko pride ob srečanju ljudi, ki so pripadniki različnih kultur.

Od kulturnih specifik je odvisno, ali bo neko čustvo zaželeno in spodbujano, ali pa se bo izražanje tega čustva poskušalo omejevati.

Zaradi teh specifik lahko prihaja do nerazumevanja med pripadniki različnih kultur, na kar je potrebno biti posebno pozoren pri potovanju v druge kulture. Priporočljivo se je na primer pozanimati o bontonu te kulture ter o navadah pripadnikov le te.

Literatura

- Alvarado, N. in Jameson, K. A. (2011). Shared knowledge about emotion among Vietnamese and english bilingual and monolingual speakers. *Journal od Cross-Cultural Psychology*, 42 (6), 963-982.
- Berry, J.W., Poortinga, Y.H., Segall, M.H. in Dasen, P.R. (1992). *Cross-cultural psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Consedline, N. S., Magai, C., Horton, D. in Brown, W. M. (2012). The affective paradox: An emotion regulatory account of ethnic differences in self-reported anger. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 43 (5), 723-741.
- Harré, R. (1986). *The Social Construction of Emotions*. Oxford: Blackwell.
- Kompore, A., Stražišar, M., Dogša, I., Vec, T. in Curk, J. (2006). *Uvod v psihologijo*. Ljubljana: DZS.
- Matsumoto, D. R. (2001). Culture and emotion. D. R. Matsumoto (ur.), *Handbook of Culture and Psychology* (171-194). Oxford University Press.
- Muršič, R. (2004). Etnologija s čustvi – pogled s strani. *Etnolog*, 14, (49-62).
- Nydell, M. K. (2006). *Understanding Arabs: guide for modern times*. Boston: Intercultural Press.
- Pflug, J. (2009). Folk theories of happiness: A cross-cultural comparison of conceptions of happiness in Germany and South Africa. *Social indicators research*. 92(3), 551-563.
- Suhail, Kausar, Chaudhry, Haroon, Rashid. (2004). Predictors of subjective well-being in an Easten Muslim culture. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 23(3), 359-376.
- Šadl, Z. (1999). *Usoda čustev v zahodni civilizaciji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.